

Paragraf Nedir?

Herhangi bir düşünceyi, olayı, durumu, kavramı veya varlığı anlatan cümleler topluluğuna paragraf denir. Sözcük anlamı olarak “yazı parçası” demektir. Paragraftaki cümleler anlam ve yapı olarak bir bütünlük oluşturur. Cümleler bir zincirin halkaları gibi birbirlerine bağlıdır. Paragraf soruları sınavlarda farklı başlıklar altında sorulmaktadır.

- Paragrafta Anlatım Teknikleri
- Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları
- Paragrafta Yapı
- Paragrafta Konu ve Ana Düşünce
- Paragrafta Yardımcı Düşünce

Paragrafta Anlatım Teknikleri

Paragrafta yazarın, anlatacaklarını ortaya koyma biçimi midir. Paragrafın yazarı anlatacağı konuya göre bu yöntemlerden birini seçer ve paragrafını oluşturur. Anlatım teknikleri dörde ayrılır:

Betimleme

Varlıkların niteleyici özellikleriyle anlatıldığı yazılardır. Başka bir söyleyişle, sözcüklerle resim yapmaktır. Baş-ta görme duyusu olmak üzere bütün duyulardan yararlanılır. Bu yüzden betimlemelerde görsellik ön plandadır. Betimleme tekniğiyle oluşturulmuş paragraflar da bir durağanlık söz konusudur. Paragrafı okuduğu-muzda gözümüzde bir tablo canlanır. Betimlemelerde varlıkların dış görünüşleri de iç dünyalarına ait özellik-leri de anlatılabilir. Buna göre betimlemeler ikiye ayrılır:

- a) Fiziksel Betimleme:** Varlıkların dış görünüşlerine ait özelliklerinin anlatıldığı yazılardır.
- b) Ruhsal Betimleme:** Varlıkların iç dünyalarına ait özelliklerinin anlatıldığı yazılardır.

Örnek:

Bursa'yı arkada bırakıp ovalara daldık. Ağaçlar yarı çiçek, yarı yaprak en güzel çağında ... Ekin tarlaları göz alabildiğince yeşil ... Sekiz on kilometrede bir çeşme ... Her yer sulak. Toprağı azıcık eşseniz su fışkırıyor. Hoşa gitmeyen tek şey

yok. Uzaktaki dağlar, köyler, koyunlar, kuzular, ne varsa hepsi çok güzel ve tertemiz.

Bu parçanın bütününde doğa, niteleyici sözcükler yardımıyla tablolatırılmaya çalışıldığından bu parçanın anlatım tekniği olarak betimleme kullanılmıştır.

Örnek Soru

Açık mavi gökyüzüne doğru mor dağlar yükseliyor. Mor dağların eteğinde kırmızı kiremitli bir ev var, evin duvarlarına sarmaşıklar tırmanmış. Bacasından döne döne mavi dumanlar yükseliyor. Çevresine yeşil ağaçlar yayılmış. Ağaçların arasında bir incecik yol kıvrılıyor. Yolun biraz ötesinden bir dere geçiyor. Dağların ardında güneş doğuyor. Güneşe doğru irili ufaklı bir kuş sürüsü uçuyor.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme
- B) Açıklama
- C) Öyküleme
- D) Tartışma
- E) Örneklendirme

Çözüm: Parçanın anlatım biçimi incelendiğinde; okuyucunun gözünde canlandırılmak istenen bir yer anlatılmaktadır. Bundan dolayı parçanın anlatımında “Betimleme” ağır basmaktadır. Dolayısıyla doğru Cevap A seçeneğidir.

Öyküleme

Kısaca olay anlatımına dayanır. Belirli bir yerde, belirli bir zaman dilimi içinde, kahramanların hareketlenmesiyle ortaya çıkan olayın anlatımıdır. Dolayısıyla, varlıklar hareket halinde verilir. Bir anlatıcı vardır. Anlatıcı olayı genellikle geçmiş zaman kipiyle (-di – miş) anlatır. Paragrafı okuduğumuzda, olay gözümüzün önünden bir film şeridi gibi geçer.

Örnek:

Soğuk bir kış günü karanfil almak için çiçekçi dükkanına girdim. İçerisi çiçek bahçesini andırıyordu. Çiçeklerin baş döndürücü bir kokusu vardı.

Satıcıdan, bir buket karanfil aldım ve hemen dışarı çıktım. Vakit geç olmadan eve ulaşmak istiyordum. Hemen bir taksiye bindim, evin yolunu tuttum. Annem, kendisine aldığım bu güzel karanfilleri görünce, kim bilir ne çok şaşıracak!

Bu parçada bir olay (çiçek almak için çiçekçiye gidip taksiyle eve dönmek), yer (çiçekçi dükkanı), kişi (ben) ve zamana (soğuk bir kış günü) bağlı olarak anlatıldığından parçanın anlatım tekniği olarak öyküleme kullanılmıştır.

Örnek Soru

Köyün yola bakan evlerinin önünde, eriyen karın altından çıkan toprak buğulana buğulana nemini kaybetmeye, kurumaya yüz tutmaktaydı. Toprak kirden, pastan arınmış; sünger gibi yumuşamıştı. Etrafta duman kokusu vardı. Toprak çözülüp suyu emmeye, emdikçe kabarıp şişmeye, gövdesini yumuşatmaya hazırlanıyordu. Köyün çamurlu sokaklarında düşe kalka ilerlemeye çalışıyordu çocuklar. Ufukta baharın habercisi leylekler görülüyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin verilenlerden hangilerinden yararlanılmıştır?

- A) Açıklama – öyküleme
- B) Tartışma – benzetme
- C) Tartışma – örneklendirme
- D) Açıklama – betimleme
- E) Öyküleme – betimleme

Çözüm: Parçanın anlatımı incelendiğinde; okuyucunun zihninde canlandırılmak istenen nesnelere yanı sıra anlatılanlar olaylaştırılmıştır. Bundan dolayı cevap "Öyküleme – betimleme" yani E seçeneği olmalıdır.

Açıklama

Bilgilendirmek ve öğretmek amacıyla yazılan yazılardır. Genellikle eğitici ve öğretici yazılarda kullanılan bir anlatım tekniğidir. Bu tür yazılarda bilgilendirme amacı güdüldüğünden yorum içeren ifadelere pek yer verilmez. Sade bir dil kullanılır.

Örnek:

Servet-i Fünun dönemi romancılarından Halit Ziya. İlk ve orta tahsilini İstanbul'da yapar. Daha sonra babasıyla İzmir'e gider. Orada yabancı bir okulda tahsilini tamamlar. Arkadaşlarıyla Nevruz ve Hizmet gazetelerini çıkarır. Öğretmenlik ve memurluk yapar. 1893'te İstanbul'a döner. 1896'da Servet-i Fünun topluluğuna katılır.

Bu parçada Halit Ziya'nın yaşamıyla ilgili bilgiler verildiğinden açıklama tekniğine başvurulmuştur.

Örnek Soru

Konferans, önceden belirlenmiş herhangi bir konuda belirli bir topluluğa yapılan konuşmadır. Konferansın konusu konuşmacıya bırakıldığı gibi konferans verdiren kişi veya topluluk tarafından da belirlenebilir. Eğer konu konuşmacıya bırakılmış ise o zaman konferansçı kendisinin iyi bildiği ve hitap edeceği topluluğu birinci derecede ilgilendiren bir konu seçmelidir. Örneğin toplumun ilgilendiği, aktüel olan çeşitli yurt ve dünya olayları konferans konusu olabilir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme
- B) Açıklama
- C) Betimleme
- D) Betimleme
- E) Karşılaştırma

Çözüm: Örnek olarak verilen parçada konferans hakkında bilgi verilmiştir. Diğer bir ifade ile konferansın ne olduğu açıklanmıştır. Dolayısı ile doğru cevap B seçeneği olmalıdır.

Tartışma

Ortaya atılan bir düşüncenin doğruluğunun kanıtlan-mya çalışıldığı yazılardır. Bu tür yazılarda yazar karşısındakiyle konuşuyormuş gibi bir tavır takınır. Yazar, paragrafın başında eleştireceği yani katılmadığı düşünceyi açıkladıktan sonra kendi düşüncesinin doğruluğunu kanıtlamaya çalışır.

Örnek:

Sanatçı, eserini sanat için oluşturmaktadır, diyorlar. Sanatçı; toplumu, insanları anlatmıyorsa, beni ilgilendirmez onun yazdığı eserler. Ben, bir sanat eserinde insanın yaşayabileceği sevinçleri, hüznüleri, acıları görmeliyim ki o esere ilgi duyayım. İnsan kokmayan bir eser benden uzak olsun.

Bu parçada sanat eserinin sanat için değil de insan için oluşturulmasının gerektiği tartışma tekniğiyle ortaya konmuştur. Sonuç olarak sanat eserinin insan için oluşturulması düşüncesine varılmıştır.

Örnek Soru

Bazı şairler, düzyazının anlatım gücünün bir yerde tükendiğine; ama şiirin anlatım gücünün hiç tükenmediğine inandıklarından, “Şiir, düzyazının bittiği yerde başlar.” deyip çıkarlar işin içinden. Düzyazının bir yerde gücünün tükendiğini nereden çıkarırlar, bilinmez. Bana kalırsa değişik anlatım türleri vardır, şiir de sadece bunlardan biridir. Şiirin dile getirdiğini bir roman, bir öykü hatta bir resim bile dile getirebilir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Açıklama
- B) Öyküleme
- C) Benzetme
- D) Tartışma
- E) Betimleme

Çözüm: Parçanın anlatım tarzı incelendiğinde; yazar öncelikle yakındığı konuya, ardından kendi görüşlerine yer vermiştir. Bundan dolayı doğru cevap “Tartışma” yani D seçeneği olmalıdır.

Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları

Karşılaştırma

Aralarında benzerlikler veya farklılıklar bulunan iki şeyin karşılaştırılmasıdır. Genellikle “oysa, ise, daha, en” gibi ifadelerle yer verilir.

Örnek:

Edebiyat tarihçisi, bir eserin değerini saptarken belgelere dayanarak onun halk arasında yüzyıllarca nasıl tutunduğunu, nedenleri ve sonuçlarıyla anlamaya çalışır. Oysa eleştirmen, doğrudan doğruya kendisinin o eserden aldığı duygulanma payını, kişisel beğeni ve kanısını eleştiriye katmadan, elinden geldiğince nesnel bir biçimde düşünmek zorundadır.

Bu parçada edebiyat tarihçisi ile eleştirmenin bir ese-re yaklaşımları karşılaştırma yoluyla ortaya konmuştur.

Örnek Soru

Edebiyatla, sanatla uğraşmak yarına inanmak demektir. Hiçbir şair, hiçbir öykücü bugün için yazmaz. Ölümsüzlüğe özenmek, geleceğe kalmaktır onların işi. Eleştirmen ise böyle bir düşünemez; o bilir kendisinin geçici olduğunu. Başkalarının eserlerini tanıtip sevdirecek yahut değerliliğini gösterip yıkacak, inandığı doğruları yaydıktan sonra kendisi de unutulup gidecek.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme
- B) Karşılaştırma
- C) Öyküleme
- D) Tanımlama
- E) Örneklendirme

Çözüm: Parçanın anlatım tarzı incelendiğinde; şair, öykücü ve eleştirmenin arasında karşılaştırma yapıldığı görünmektedir. Dolayısıyla doğru cevap B seçeneği olmalıdır.

Tanımlama

Bir kavramın ya da varlığın ne olduğunu bildiren cümlelerdir. “Bu nedir?” sorusunun cevabı olan cümlelerdir.

Örnek:

İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır dil. Dil olmadan insanların birbirleriyle iletişim kurması çok zordur. Dil; sözcüklerden, söz gruplarından oluşan canlı bir varlıktır. Sözcükler,

dilin anlamlı en küçük parçasıdır. Bu yüzden dilden söz edebilmemiz için sözcüğün olması şarttır. Sözcükler yaşadıkça ve yeni sözcükler türetildikçe dil, bu canlılığını korur.

Bu parçada dilin ne olduğu anlatılmaya çalışılmış, tanımlaması yapılmıştır.

Örneklendirme

Bir düşünceyi inandırıcı kılmak için örneklere başvur-maktır. Soyut haldeki düşüncenin somut hale getirilmesidir. Anlatımı görünür ve anlaşılır kılmak için bu yola başvurulur.

Örnek:

Dilbilimcileri, çeşitli diller arasındaki benzerlikler üzerinde durarak kimi sözcüklerin aynı dilden geldiklerini ortaya atmışlardır. Bazı diller arasındaki benzerlikler gerçekten şaşırtıcıdır. Düşünün İran nerede, İngiltere nerede! Ama Farsça ile İngilizcenin benzerliği göze batacak gibidir: Farsçadaki "peder" İngilizce "father" olmuş, "birader" ise "brother"... Aransa belki daha çok sözcük bulunabilir böyle.

Bu parçada paragrafın ilk cümlesinde dilbilimcilerinin ortaya attığı "kimi sözcüklerin aynı dilden geldikleri" düşüncesi bazı dillerdeki benzer sözcükler örnek gösterilerek açıklanmıştır. Verilen örneklerle düşünce daha anlaşılır ve inandırıcı bir duruma getirilmiştir.

Tanık Gösterme

Bir düşünceyi inandırıcı kılmak ve kanıtlamak için, o düşünce alanında yetkin kişilerin görüşlerine yer ver-mektir. Kişilerin görüşleri doğrudan veya dolaylı bir anlatımla paragrafta bulunur.

Örnek:

Dünya edebiyatı en ölümsüz eserlerini genellikle, klasik şekiller ve kurallar içinde yaratmıştır. Bu konuda Voltaire de: "Klasik eserler, anlatımda da klasiklik yakalandığı zaman meydana gelir." diyor. Unutmayınız ki insanlığın hafızasında yer eden ve belki bir gün sizi de ölümsüzleştirecek olan sözler, sanatın yıllar, hatta asırlar boyunca

işleyerek ortaya koyduğu klasik ve estetik kurallara uygun sözlerdir.

Bu parçada paragrafın ilk cümlesinde ortaya konan "Dünya edebiyatı en ölümsüz eserlerini genellikle, klasik şekiller ve kurallar içinde yaratmıştır." düşüncesi, dünyaca tanınmış ve klasik eserler ortaya koymuş Voltaire tanık gösterilerek, inandırıcı ve anlaşılır kılınmaya çalışılmıştır.

Benzetme

Kavram, varlık, olay veya durumların herhangi bir ilgiden dolayı birbirlerine benzetilerek anlatılmasıdır. Genellikle "gibi, sanki, andırıyor, tıpkı" gibi ifadelerle yer verilir.

Örnek:

Ülkemizin her köşesi cennet gibidir.

Bu cümlede, "cennet gibi" sözüyle ülkemizin her köşesi cennete benzetilmiştir.

» Türkülerde kilimler gibi eskidikçe değer kazanır.

» Anılar, eski bir sandık odasındaki gaz lambası gibidir.

Kişiselleştirme

İnsan dışı varlıklara insana özgü niteliklerin aktarılma-sıdır.

Örnek:

Martılar, balıkçılarla koyu bir sohbeta dalmıştı.

Bu cümlede, "koyu bir sohbeta dalmak" sözüyle martılara insan özelliği yüklenerek kişileştirme yapılmıştır.

Sayısal Verilerden Yararlanma

Yazarın, düşüncesini doğrulamak amacıyla belgeler, istatistiksel sonuçlar, tarihi kanıt ve yazışmalar gibi herkesin kabul etmek zorunda olduğu şeyleri kullanmasıdır.

Örnek:

Tanzimat döneminde yazar ve şairlerimizin %79.5'u İstanbul'da, %7.1'i Anadolu'da

doğmuştur. Cumhuriyetten sonra ise bu oranlarda büyük bir değişme olmuş, İstanbul doğumlarının oranı %29, Anadolu doğumlarının oranı ise %67 olmuştur. Bu bize Türk edebiyatının halkçı bir nitelik kazandığını göstermez mi?

Bu parçada yazar Türk edebiyatının halkçı bir kimlik kazandığını kanıtlamak amacıyla sayısal verilerden yararlanmışır.

Paragrafta Yapı

Paragrafta anlatılacak olan konu belli bir yapı içinde yazıya aktarılır. Bir paragraf giriş, gelişme ve sonuç cümlelerinden meydana gelir. Şimdi bir paragrafın yapısını oluşturan bu cümleleri özellikleriyle ve örneklerle inceleyelim.

Giriş Cümlesi

Dil ve düşünce yönünden bağımsızdır. Giriş cümlesinden önce herhangi bir açıklama gerektirecek cümle bulunmaz. Örnek ve ayrıntılar yer almaz.

Örnek:

» Eleştirmen hiçbir zaman nesnel bir tutum içinde olamaz.

» Özgün yapıtlar, dünya döndüğü sürece varlığını sürdürür.

Yukarıdaki cümleleri incelediğimizde kendilerinden önce hiçbir açıklamaya gerek duyulmadığı görüyoruz. Ayrıca bu cümlelerde bağlayıcı sözler, örnekler ve ayrıntılar bulunmadığından bu cümlelere "giriş cümlesi" diyebiliriz.

Örnek Soru

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir paragrafın giriş cümlesi olabilir?

- A) Bunun için yazar ve şairlerin iç dünyaları sıradan insaninkinden genellikle daha zengindir.
- B) Birçok bilim adamı, çeşitli bilimsel dergilerde bu konuyla ilgili makaleler yayımlamıştır.
- C) Öteki açıdan bakacak olursak sanat her dönemde farklı sınıfların beğenisini oluşturacak
- D) Halbuki, düşünen insanlar, bir çok konuda iç

çatışmalar yaşayarak mutsuz olurlar.

E) Dili iyi kullanmak, yazar ve şairlerin üzerinde en çok durmaları gereken konulardan biridir.

Çözüm: Giriş cümleleri kendinden önce bir cümleyle bağlantılı olamaz. A'daki "bunun için"; B'deki "bu konuyla ilgili"; C'deki "öteki açıdan bakacak olursak" D'deki "halbuki" ifadeleri bir önceki cümleyle gönderme yapar. Giriş cümleleri genellikle konunun ne olduğunu bildiren cümlelerdir. E seçeneğindeki cümle ise kendinden önce bir cümle bulunmayan ve konunun ne olduğunu bildiren bir cümle olduğundan doğru cevap E'dir.

Gelişme Cümlesi

Giriş cümlesinde ele alınan konunun çeşitli yollarla açıklandığı bölümdür. Örnekler ve ayrıntılar bulunur. İleride açıklayacağımız paragrafı ikiye bölme, düşün-cenin akışını bozan cümle, paragraf tamamlama so-ruları bu bölümle ilgili sorulardır.

Sonuç Cümlesi

Örnek:

» Bu yüzden sanatçılar topluma hiçbir zaman sırt çevirmemelidir.

» Oysa bütün şairler yaşamak istediklerini kaleme almıştır.

Yukarıdaki cümleleri incelediğimizde dil ve anlam olarak kendilerinden önce gelen cümlelere "Bu yüzden" ve "Oysa" gibi bağlayıcı sözlerle bağlı olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla bu cümlelere "sonuç cümlesi" diyebiliriz.

Paragraf Tamamlama

Bu tür sorularda paragrafın başına, ortasına veya so-nuna getirilebilecek cümleyi buldurma amaçlanmak-tadır. Yerleştirilecek olan cümle paragrafla dil ve an-lam bakımından uyumlu olmalıdır.

Paragrafın; başına getirilecek olan cümlede giriş cümlesinin, ortasına getirilecek cümlede gelişme cümlelerinin, sonuna getirilecek cümlede sonuç cümlesinin özellikleri dikkate alınmalıdır.

Örnek Soru (2003 -ÖSS)

.....Ozanlar da yazarlar da yaşantı işçisidir bir bakıma. Gerçek yaşamdan, nesnel dünyadan kazandıkları yaşantıyı yeniden üretirler. Bu yeniden üretme ya da yaratma süreci içinde estetik bir tat katarlar ona; coşku ve düşünceyle beslenen bir öze yoğururlar onu. Yoğurdukları özü, okura ulaştıracak uygun yollar, uygun biçimler ararlar. Şiir, öykü, roman, oyun gibi türlere özgü yasaların içinde yeni konular kazandırırılar yaşantıya.

Bu parçanın başına, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Yazınsal yaratının gücü, okurda düşünsel bir değişme yaratmasına bağlıdır
- B) Okur, romanda, şiirde ya da öyküde karşılaştığı yaşamı, düş dünyasında değiştirerek geliştirir.
- C) Kimi sanatçılara göre yazınsal yapıtlar, okurun yaşamı algılama gücünü artırmalıdır
- D) Gerçekte türü ne olursa olsun, her yazınsal yaratının malzemesi yaşantıdır.
- E) Şiirler, romanlar, öyküler okurun yüreğinde yeni duygular uyandırmayı amaçlar.

Çözüm: Parçada ozanların ve yazarların gerçek yaşamdan aldıklarını birtakım aşamalardan geçirdikten sonra değişik yazın türlerine dönüştükleri anlatılıyor. Dolayısıyla türü ne olursa olsun her yazınsal yapıtın temelinde yaşam vardır. Zaten parçanın ilk cümlesinde ozan ve yazarların “yaşantı işçisi” olarak tanımlanması D seçeneğindeki “her yazınsal yaratının malzemesi yaşantıdır” düşüncesiyle bire bir örtüşmektedir. Cevap D seçeneğidir.

Paragrafta Düşüncenin Akışını Bozan Cümleyi Bulma

Birbiriyle dil ve anlam bakımından uyumlu cümlelerin arasına ilgisiz bir cümlenin girmesiyle paragrafın anlam bütünlüğü bozulur. Paragrafta işlenen konuya, farklı bir bakış açısıyla yaklaşılması, düşüncenin akışını bozar. Bu cümle paragraftan çıkarıldığında ken-dinden önceki ve sonraki cümleler birbirine dil ve anlam olarak açık bir biçimde bağlanır. Böylece düşün-cenin akışını

bozan cümlenin doğru bulunup bulun-madığının sağlanması da yapılmış olur.

Örnek Soru (2010 YGS)

(I) Komik kavramıyla ilişkili olan mizah ve hiciv, yöntemleri, amaçları, konuları bakımından birbirinden ayrılmaktadır. (II) Toplumdaki veya insandaki sıra dışı olduğu için gülünç bulunan şeyleri güzelleştirerek komik göstermek sanat yoluyla olur. (III) Düzeltilebilir kusurları ele alan mizahın amacı, bunları abartarak sergilemektir. (IV) Komik olan şeye karşı hoşgörülüdür, eğlendirirken toplumsal aksaklıkları fark ettirmeye çalışır. (V) Oysa hiciv vermeye yönelik bir saldırı biçimidir, komik olan kusuru ortadan kaldırmayı amaçlar, bağışlayıcı değildir. (VI) Hedef aldığı kişiyi toplum içinde küçük düşürmek için, dilin sağladığı bütün olanaklardan yararlanır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) II.
- B) III.
- C) IV.
- D) V.
- E) VI.

Çözüm: Açıklama: Parçanın I. cümlesinde “mizah” ile “hiciv”in farklı olduğundan söz edilmiş; bu farklılık III, IV, V ve VI. cümlelerde nedenleriyle açıklanmıştır. II. cümle farklı bir konudan söz ettiği için, düşüncenin akışını bozmaktadır. Cevap A seçeneğidir.

Paragrafı İki Parçaya Bölme

Bir yazıda, her paragraf ele alınan konuyla ilgili bir düşünceyi içerir. Yazıda konunun farklı bir yönüne, yani farklı bir düşünceye geçildiğinde yeni bir paragrafa başlanır. Yazıda, iki ayrı konuyu ya da aynı konunun iki ayrı yönünü anlatan paragrafları ayırmamak doğru değildir. Bu tip sorularda, paragrafta ayrı bir düşünceye geçilen cümleden itibaren paragraf ikiye ayrılabilir. Parçayı iki paragrafa bölecek olan cümle, gelişme bölümünde aranmalıdır. Parçada, farklı bir konunun işlenmeye başlandığı cümleden sonraki bölüm ayrı bir paragraftır. Bazen aynı konunun

başka bir yönüne, bazen de tamamen değişik bir konuya geçilebilir.

Örnek Soru (2010 YGS)

(I) Bir zamanlar geceleri oturur, anılarımı, izlenimlerimi küçük defterlere yazardım. (II) Sonra nasıl oldu bilmem, ne o küçük defterler kaldı ne de bende o sayfalara bir şeyler karalama isteği. (III) Belki de yaşamın bin bir türlü zorluğu bana bu gündelik eğlenceyi unutturdu. (IV) Yıllardan beri çeşitli günlükler okuyorum: Gide'in, Green'in ... (V) Alfred de Vigny'nin "Bir Şairin Günlüğü"nü de dilimize çevirdim. (VI) Günlük türüne karşı duyduğum yakınlık, Salah Birsal'in "Günlük"ünü okuduktan sonra daha da arttı.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II.
- B) III.
- C) IV.
- D) V.
- E) VI.

Çözüm: Parçanın ilk üç cümlesinde yazar, yazdığı günlüklerden ve daha sonra bu gündelik eğlenceyi unuttuğundan söz etmektedir. IV. cümleden itibaren ise çeşitli yazarlardan okuduğu ve çevirdiği günlüklerden söz ettiği için ikinci paragrafın IV. cümleyle başlaması uygun olur. Cevap C seçeneğidir.

Paragrafın Hangi Soruya Karşılık Yazıldığı Bulma

Bu tip sorularda, paragraf, seçeneklerdeki sorulardan birinin cevabıdır. Paragrafın hangi soruya karşılık olarak yazıldığını bulabilmek için paragrafta ne anlatıldığını bulmak gerekir. Paragrafta ne anlatıldığı bulunduktan sonra dil ve anlam olarak paragrafla uyum içinde olan soru cümlesi rahatlıkla bulunabilir. Burada soru cümlesinin paragrafın özellikle giriş cümlesiyle sıkı bir dil ve anlam uyumu içinde olmasına dikkat edilmelidir.

Örnek:

Aşağıdaki paragrafı okuduktan sonra yukarıdaki bilgiler ışığında paragrafın hangi soruya karşılık olarak yazıldığını bulmaya çalışalım.

Her şeyden önce ödül, sanatçıyı motive eder. Sonra maddi olarak da sanatçıyı rahatlatır. Ayrıca sanatçının sanat dünyasında adının duyulmasına da katkıda bulunur. Bunun gibi, ödülün bir sanatçı üzerinde daha birçok yararı vardır.

Paragrafı okuduğumuzda, parçada ödülün sanatçıya sağladığı yararlardan söz edildiği daha ilk cümleden anlaşılıyor. Dolayısıyla bu paragraf "Sizce ödülün bir sanatçı üzerinde ne gibi yararları vardır?" sorusu üzerine yazılmıştır diyebiliriz.

Paragrafta Konu ve Ana Düşünce

Paragrafta Konu

Konu, paragrafta üzerinde durulan kavram, varlık, olay, durum, duygu veya düşüncedir. Her şey paragrafın konusu olabilir. Paragrafa sorulan "Ne anlatılıyor?" sorusunun cevabıdır. Bir paragrafta en çok ne-den söz ediliyorsa, paragrafın konusu da odur.

Örnek:

Yine sonbahar geldi çattı. Ağaçlar yapraklarını dökmeye, kuşlar da göç etmeye başladı. Sahiller de boşaldı yavaş yavaş. Ardından yazlıklar Eylül sessizliğine büründüler birer birer. Güneş artık temmuzdaki gibi yakmıyor. Havalarda hafiften soğumaya... Kısacası sonbahar doğayı gittikçe değiştiriyor biz istemesek de.

Yukarıdaki paragrafta sonbaharın doğada meydana getirdiği değişikliklerden söz edildiği görülmektedir. Dolayısıyla paragrafın konusu "Sonbaharın doğada meydana getirdiği değişikliklerdir", diyebiliriz.

Başlık

Paragrafın konusunun bir, iki ya da üç sözcükle ifade edilmesidir. Dolayısıyla bir paragrafın başlığının bulunabilmesi için öncelikle konusunun belirlenmesi gerekmektedir. Yukarıdaki örnek

olarak verdiğimiz paragrafın başlığını “Sonbaharda Doğadaki Değişim” olarak belirtebiliriz.

Ana Düşünce

Paragrafta asıl anlatılmak istenen düşüncedir. Bir baş-ka deyişle, paragrafın yazarının okura iletmek istediği mesajdır. Paragrafa sorulan “Niçin Yazıldı?” sorusunun cevabıdır. Bir paragrafın ana düşüncesi o paragrafın yazılış amacını bildirir. Ana düşünce paragrafta anlatı-lanların tamamını kapsayan bir nitelik gösterir. Kesin-lik ve yargı bildirir. Paragrafta geçen “böylece, o halde, bana göre, kanımca, ama, fakat, oysa, önemli olan ...” gibi ifadeler okuru, ana düşünceye götürür. Ana düşünce paragrafta bir cümle halinde bulunabileceği gi-bi, paragrafın genelinden de çıkarılabilir.

Örnek Soru (2010 YGS)

Ben, herkesin alışkın olmadığı, farklı bir evde büyüdüm. Babam ve ağabeyim profesyonelce olmasa da resimle ilgileniyorlardı. Dayım da odasında sürekli bir şeyler yazardı. Yani evin içinde resim, kitap, dergi hep vardı. Böyle bir havayı soluyunca insan kendiliğinden sanata ilgi duyuyor. Dolayısıyla birçok sanat dalına olan ilgilim eğitimimin evde başlamış olmasından kaynaklanıyor. Çünkü insan, evinde ne görüyorsa onu yapıyor. Ben de yaşama, yıllardır bir ressamın yazarın gözüyle bakıyorum.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Sanatta başkaları örneksenerek başarılı olunabilir.
- B) Resim, küçük yaşta başlanıldığında başarı kazanılabilecek bir sanat dalıdır.
- C) İnsanın yetişmesinde, yakın çevre önemli bir etkindir.
- D) Çocukların sanata yönlendirilmesinde ailenin yol göstermesi gerekir.
- E) Çocuklar, yeteneklerini geliştirmeleri için yöreklendirilmelidir.

Çözüm: Parçada, yazar, çevresinin etkisiyle sanata ilgi duyduğunu ve iyi yetiştiğini anlatmaktadır. Dolayısıyla parçada asıl anlatılmak istenenin,

“insanın yetişmesinde, yakın çevrenin önemli bir etken” olduğu söylenebilir. Cevap C seçeneğidir.

Paragrafta Yardımcı Düşünce

Paragraf bir ana düşünce etrafında kurulur. Bu, düşünceyi geliştirmek, açıklamak desteklemek amacıyla kurulan cümleler yardımcı düşünceleri oluşturur. Bu tip sorularda paragraftaki yardımcı düşünceler içinde bulunmayan söylenmeyen değinilmeyen bir düşünce veya bir özellik sorulmaktadır. Dolayısıyla yardımcı düşünce soruları; olumsuz ifadelerle karşımıza çıkarmaktadır. Sorular buna dikkat edilerek çözümlenmelidir.

Örnek:

1906 yılında Adapazarı’nda doğan Sait Faik, ilk öğretimini burada, orta öğretimini İstanbul ve Bursa ‘da tamamlamıştır. Üç yıllık Avrupa hayatından sonra İstanbul’a yerleşmiştir Öykülerinde de mekan olarak hep burayı kullanmıştır. Bursa Lisesi’ndeyken başlayan ilk yazı denemeleriyle öykücülüğümüzde o güne değin alışlagelmiş bir anlatımın dışına çıkan örnekler verilmiştir. Yazarın hayatı da böylece başlamış olur.

Sait Faik’ten söz eden bu parçanın yardımcı düşüncelerini “değişik şehirlerde öğrenim görmüştür.”, “Yaşamının bir bölümünü Avrupa’da geçirmiştir.”, “Öykülerini özgün bir söyleyişle oluşturmuştur.”, “Öykülerinde yer olarak İstanbul’u konu edinmiştir.”, “Özgün bir anlatımla öyküleri yazmıştır.” şeklinde sıralayabiliriz.

Örnek Soru (1994 ÖSS)

Karagöz oyunu Osmanlı – Türk toplumunun yüzyıllarca yaşamış sanat dallarından biridir. Tanzimat’tan bu yana özellikle Cumhuriyet döneminde yerini Batı’dan gelen sinema ve tiyatroya bırakmıştır. Bu sanat dalı, bugün bize çok uzak ve yabancı gelen islam uygarlığı döneminde, halkın dilini, inançlarını yansıtan zengin bir kaynaktır. Geçmiş tanımak ve öğrenmek isteyenler bu kaynağı değişik açılardan değerlendirebilir.

Bu parçada, Karagöz ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A)** Toplumsal yaşamı yansıtan bir geçmişi olduğuna
- B)** Günümüzde yerini başka sanat dallarının aldığına
- C)** Güldürü öğelerinden yararlanarak oluşturulduğuna
- D)** Farklı yönlerden incelenmeye uygun bir kapsamı bulunduğuna
- E)** Eski dönemler hakkında bilgi verdiğine

Çözüm: Şıkları incelediğimizde A, B, D ve E şıklarına değinilmiştir. Fakat Karagöz oyununun güldürü öğelerinden yararlanılarak oluşturulduğuna değinilmemiştir. Dolayısı ile doğru cevap C seçeneği olmalıdır.